

בס"ד. שיחת ש"פ בשלח, שבת שירה, י"ז שבט, ה'תשל"ג.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. ענינו של יום הש"ק זה שלאחרי יום ההילולא — שבו נעשית העלי' של כל ימי השבוע שלפנ"ז, כולל גם העלי' של יום השבת שלפנ"ז, שבו חל יום ההילולא.

ובהקדמה: — שענין העלי' צ"ל לא רק בנוגע לימי החול, אלא גם בנוגע ליום השבת, כי, אע"פ שיום השבת עצמו הו"ע של עלי', וא"כ, מהו ההכרח שתהי' עלי' נוספת — הרי זה ע"ד מ"ש בנוגע לצדיקים ש"אין להם מנוחה כו' שנאמר² ילכו מחיל אל חיל"³, והיינו, שהולכים תמיד בעילוי אחר עילוי עד אין קץ, וטעם הדבר — לפי שהעליות הם באלקות, והרי אלקות הוא אין-סוף, ולכן גם העליות הם עד אין-סוף, ומזה מובן גם בנוגע לענין השבת — שבו גופא יש כמה דרגות, ובלשון הכתוב: "שבת בשבתו"⁴, ועד ל"שבת שבתון"⁵, ועד שגם בכל שבת גופא יש חילוקי דרגות דמעלי שבתא, יומא דשבתא ועד לרעוא דרעוין — שצ"ל בו עילוי אחר עילוי ללא הגבלה.

והענין בזה (דלכאורה היכן היא העלי' דשבת) — יובן מהעלי' דששת ימי החול:

כללות העבודה של ימות החול, כפי ש"כל יומא ויומא עביד עבידתי"⁶, היא — עבודת המטה. ואילו העלי' — נעשית ביום השבת שלאח"ז, שכל ענינו הוא המשכה מלמעלה, שלכן אסור בעבודה (מלבד בביהמ"ק, שהעבודה בו היא "מלאכת שמים").

וכיון ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"⁸, היינו, שכל ימי השבוע מתברכים מיום השבת שלפניהם, נמצא, שבימות החול ישנו חלק מענין השבת (ע"ד שביום השבת ישנו חלק מימות החול, כמו תוספת שבת, שמוסיפים לשבת חלק מימות החול שנעשה שבת),

(1) ראה גם תר"מ ח"ע ע' 291. וש"נ.

(2) תהלים פד, ח.

(3) ברכות ומו"ק בסופן.

(4) ישעי' סו, כג. וראה לקו"ת ברכה צז,

(7) ראה גם תר"מ שם ע' 149. וש"נ.

(8) זח"ב סג, ב. פת, א.

— ונפק"מ גם להלכה, כמ"ש הרמב"ן⁹ ש"נצטווינו בו לזוכרו תמיד בכל יום", עי"ז ש"מונים כל הימים לשם שבת", ועד ש"מזכירו גם במאכליו", באמרו שדבר זה יהא לשבת וכיו"ב —

ולכן, כאשר ימות החול מתעלים בשבת שלאחריהם, אזי מתעלה גם חלק השבת שבהם.

זאת ועוד:

לא זו בלבד שחלק השבת הקודם שנמצא בימות החול עולה בשבת שלאחריו, אלא בהכרח לומר שגם יום השבת הקודם עצמו עולה בשבת שלאחריו, אשר, ע"פ הכלל "מעלין בקודש ואין מורידין"¹⁰ (שכלל זה הוא לא רק בנוגע לשבת, אלא גם בנוגע לימות החול), הרי הוא נעלה יותר מהשבת הקודם, ועד לעילוי נעלה ביותר, ע"ד מ"ש רבינו הזקן באגה"ק¹¹ בנוגע לר"ה, ש"בכל שנה ושנה . . נמשך אור חדש עליון מבחי' עליונה יותר . . שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה", ומזה מובן גם בנוגע לעלי' דכל שבת לגבי השבת שלפניו, ובעלי' זו עולה ונכלל גם השבת שלפניו.

ב. ולכן, כאן המקום להשלים המדובר בהתוועדות דיום ההילולא — הן ענינים שהתחילו לדבר אודותם ולא נשלמו, והן ענינים שלכאורה היו השומעים צריכים להעיר אודותם, אלא שבפועל לא העיר אף אחד מאומה¹².

אבל, לפני השלמת המדובר בהתוועדות הקודמת, הנה לכל לראש יש לדבר ענין שנוגע ליום הש"ק זה, שנקרא בשם "שבת שירה".

ג. בנוגע לענין ה"שירה", דובר בארוכה בהתוועדות הקודמת¹³ שזה מורה על האופן שבו צריכה להיות כללות עבודת ה' — לא באופן סתמי, אלא באופן של שמחה, שהרי שירה ענינה שמחה.

וענין זה קשור עם כללות הגישה לעבודה בעוה"ז — באופן ש"באתי לגני"¹⁴, היינו, שהעולם נקרא בשם "גני", גן של הקב"ה, שענין ה"גן" הוא לא כמו "דירה" שמיועדת לעשיית צרכיו של האדם, אלא זהו

9 הוא בן נתנאל או בן יוחאי (ראה תו"מ חנ"ג ע' 280 ואילך).

10 שיחת מוצש"ק פ' בא, יו"ד שבט ס"כ ואילך (לעיל ע' 108 ואילך).
14 שה"ש ה, א.

9 יתרו כ, ח.

10 ברכות כח, א. וש"נ.

11 סו"ד.

12 כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר דוגמא

לדבר — מהמדובר אודות ר"ש הידוע, אם

מקום של תענוג, והיינו, שעבודת בני בעוה"ז — שעז"נ¹⁵ "אשר ברא אלקים לעשות", "לתקן"¹⁶, לפעול שלימות בעולם, עי"ז שעושים ממנו דירה לו ית', שבשביל זה היתה ירידת הנשמה למטה דוקא — גורמת תענוג למעלה.

ולהעיר ממ"ש הצ"צ¹⁷ בענין זה — דלכאורה, "אצלו ית', הרי אין לך דבר שחוץ ממנו שיתכן לומר שמקבל תענוג מהדבר .. אלא אדרבה, שהוא עצמו ית' הוא מקור התענוגים, א"כ הוא והתענוג שלו ית' כביכול דבר אחד .. וזהו ענין שעשוע המלך בעצמותו הנז' בספר עמק המלך¹⁸, ובע"ח לא נזכר מזה כלל¹⁹ וכז"ל²⁰.

אבל ענין זה יכולים לגלות בני דוקא, לפי שהם מושרשים בעצמותו ית', למעלה אפילו משורש התורה, כדמוכח ממ"ש בתורה "צו את בני ישראל" "דבר אל בני ישראל"²¹, היינו, שתחילה ישנה מציאותם של בני, ורק לאח"ז נאמר ציווי התורה.

וכיון שזהו ענין שנתפרש בחומש (לא רק בתושבע"פ, כפי שנלמד ביי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם), כך, שגם בן חמש למקרא מבין זאת — הרי מובן ששרשם של בני בעצמותו ית' למעלה משרש התורה הו"ע שנמשך ומתגלה באופן ששייך גם לבן חמש למקרא (לא רק למי שהוא בעל-דרגא שיכול להבין מ"ש בתושבע"פ).

ומצד התענוג למעלה שנעשה ע"י עבודת בני ישראל, נדרשת עבודת בני להיות באופן של שמחה, ועד לשמחה שבאה לידי ביטוי (לא רק בדיבור, אלא) באופן של שירה — לא רק בשבת שירה, אלא גם בכללות העבודה במשך כל השנה כולה, בכל יום ויום, כמובן גם ממה שמביא רבינו הזקן בתו"א²² בנוגע לענין זכירת יצי"מ בכל יום, ש"איתא בתוספתא²³ שצריך לזכור ג"כ קריעת ים סוף" (שאז הי' ענין אמירת השירה).

כביכול ממה שמשפיע להם כו". וברשימת ההנחה: לפי שהעולם נמשך ממנו ית', ביכלתו לעורר ולפעול שיתענג ממנו, אף שאינו בערך אליו כו'.

21) ראה ב"ר פ"א, ד. וראה גם לקו"ש חל"ד ע' 222. וש"נ.

22) פרשתנו סב, ב.

23) ברכות רפ"ב.

15) בראשית ב, ג.

16) ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י.

17) בהגהה בלקו"ת שה"ש כז, סע"א.

18) שער א.

19) ולהעיר שזהו מהמקומות היחידים שמביא ענין שלא נזכר בע"ח, כי אם בעמק המלך כו'.

20) בלקו"ת שם (ריש ע"ב): "אך התירוק, שענין השעשוע .. הוא שמתענג

ד. ויש להוסיף בנוגע לענין אמירת השירה — שזהו ענין ששייך אצל כל בני"י, שהרי כל בני"י אמרו שירה, ועד שאפילו תינוק בן יומו ועובר במעי אמו אמרו שירה²⁴, ולא עוד אלא שאמירת השירה שלהם היתה באותו אופן וביחד עם משה רבינו, שלכן נאמר²⁵ "אשירה" לשון יחיד²⁶.

והענין בזה — דלכאורה הרי זה פלא גדול שתינוק בן יומו ועובר במעי אמו אמרו שירה, שהרי אמירת השירה היא מצד ראיית דבר נפלא שפועל עליו ביותר ומעורר אותו לומר שירה, ואיך שייך ענין זה לתינוק בן יומו ועובר במעי אמו?!

בשלמא בנוגע לעובר במעי אמו, יש לומר, שכיון ש"נר דלוק לו על ראשו .. ומלמדין אותו כל התורה כולה"²⁷, לא יפלא שהבין את גודל הענין דקרי"ס עד שפעל עליו לומר שירה; הפלא הוא רק כיצד היתה אמירת השירה בפועל;

אבל בנוגע לתינוק בן יומו — שכבר יצא לאויר העולם, לאחרי ש"בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה"²⁷ — איך שייך שיבין בכלל שקורה ענין של קרי"ס, ועד לאופן שיפעל עליו לומר שירה, שיש בה כמה פרטים כו', ועד לאמירת שירה באותו אופן וביחד עם משה רבינו?!

ויובן בהקדם פלא נוסף בנוגע לקרי"ס — כמסופר במדרשי חז"ל²⁸ שביחד עם קרי"ס נבקעו גם כל המימות שבעולם, ואינו מובן: מדוע הוצרך הקב"ה לעשות זאת, ובפרט ש"לא²⁹ עביד קוב"ה ניסא למגנא"? אך הענין הוא³⁰ — כמבואר בחסידות³¹ שהענין דקרי"ס למטה הי' כתוצאה מזה שלמעלה נתבטלו כל ההגבלות ומחיצות שבין עלמא דאתכסייא (ים) ועלמא דאתגלייא (יבשה), ולכן התוצאה למטה היתה לא רק בנוגע לקרי"ס, אלא גם בנוגע לכל המימות שבעולם³².

וש"נ.

(24) ברכות נ, א. וש"נ.

31) ראה תו"א שם, א. לקו"ת צו יד, ג.

(25) פרשתנו טו, א.

טז, ד. תו"מ חכ"ח ע' 35 ואילך. ועוד.

(26) ראה אוה"ח עה"פ. וראה גם לקו"ש

32) בהמשך הענין נאמר גם שכיון

חל"א ע' 69 ואילך. וש"נ.

שבריאת העולם היא בשביל בני"י ("בראשית",

(27) נדה ל, ב.

"בשביל ישראל שנקראו ראשית" (ר"פ

(28) מכילתא ופרש"י פרשתנו יד, כא.

בראשית ובפרש"י ורמב"ן), לכן, כשנבקע ים

(29) ראה דרשות הר"ן דרוש ח (נעתק

סוף לגבי בני"י, הוצרך להיות דוגמתו גם בכל

בלקו"ש ח"ג ע' 966). וראה שבת נג, ב. ועוד.

העולם.

(30) ראה גם תו"מ ח"ט ע' 312 ואילך.

ועד"ז בנוגע לאמירת השירה ע"י תינוק בן יומו באופן שוה עם משה רבינו — שגם ענין זה קשור עם ביטול המחיצות שבין עלמא דאתגלייא לעלמא דאתכסייא, כי, שרש נשמת משה הוא מבחי' עלמא דאתכסייא [כמבואר בתו"א ד"ה מי שם פה לאדם³³, ששרשו משמיטה הראשונה, דהיינו מבחי' עולם התהו שלפני עולם התיקון, שהיתה מבחי' חסד הנק' מים, ועז"נ³⁴ "מן המים משיתיהו" לשמיטה דעכשיו, ולכן הי' "כבוד פה וכבוד לשון"³⁵, כי בתהו היו האורות גדולים, ולא היו יכולים להתלבש בכלים], וכיון שנתבטלו המחיצות כו', הנה כל אחד מישראל, אפילו תינוק בן יומו, בהיותו למטה בעלמא דאתגלייא, הי' יכול להתחבר עם משה רבינו כפי שנמצא למטה, ואפילו כפי שהוא למעלה כו'.

ה. וענין זה מהוה הוראה לכל הדורות עד לימינו אלו, כמרומז גם במ"ש "אז ישיר" לשון עתיד³⁶:

כל אחד מישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו, אפילו תינוק בן יומו שלא התחיל לעשות מאומה, הרי כיון שהוא מושרש בעצמותו ית', יש לו כבר את כל הענינים, ועד שהוא במעמד ומצב שביכלתו לומר שירה יחד עם משה רבינו כמו בקרי"ס. ולכן, כשדורשים ללכת ולהתעסק עם הזולת, צריך לדעת שבודאי יכולים לפעול עליו.

וכשמישהו טוען שבכלל לא ניכר על הזולת ששייך לזה — הנה על זה באה ההוראה שכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא הי' רגיל להדגיש מתוך להט: "אל³⁷ תבט אל מראהו!" אל תבט עליו כפי שנראה בחיצוניות, כיון שאין זה נוגע כלל; העיקר היא פנימיותו, שזוהי נפשו האלקית, שהיא עיקר ועצם מהותו (עם היותה "נפש השנית" שבו³⁸), ובמילא, אם רק יתעסקו עמו, בודאי שבשעתא חדא וברגעא חדא יצליחו לפעול עליו.

ובזה ניתוסף גם הענין ד"מאיר עיני שניהם ה"³⁹, שהפעולה על הזולת תועיל גם בעבודת עצמו, שהרי גם אצלו יכול להיות לפעמים שמתערבים בעבודתו פניות מצד ענינים צדיים, כך, שגם הוא צריך סיוע בעבודתו, וסיוע זה יומשך ע"י התעסקותו עם הזולת.

ובענין זה ישנה גם ההוראה מכללות ענין השירה — שהפעולה

38) תניא רפ"ב. וראה בהנסמן בתניא עם לקוט פירושים מרבתינו נשיאינו לשם (ע' נה).

39) משלי כט, יג. וראה תמורה טז, א. תניא בהקדמה.

33) שמות נא, ד ואילך.

34) שמות ב, יו"ד.

35) שם ד, יו"ד.

36) ראה בהנסמן לקמן הערה 40.

37) שמואל-א טז, ז.

עם הזולת צריכה להיות לא סתם כדי לצאת י"ח, אלא מתוך שמחה (ולא רק באופן שצובט את לחייו שיהי' נדמה שהוא בשמחה, אלא) אליבא דאמת, ועד לשמחה שמעוררת אותו לומר שירה.

ועד שע"ז זוכים לענין ד"אז ישיר" לשון עתיד, כמארז"ל⁴⁰ "שר לא נאמר אלא ישיר, מכאן לתחיית המתים מן התורה", כשיקויים היעוד⁴¹ "הקיצו ורננו שוכני עפר", והוא בתוכם, יחד עם משה רבינו, אלא שבמקום "שירה חדשה" לשון נקבה יהי' אז "שיר חדש" לשון זכר⁴², וכל זה — מתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

ו. בנוגע לשבת שירה ישנו ענין נוסף הדורש ביאור:

רבינו הזקן כותב בשולחנו⁴³ (ממג"א): "יש נוהגים לתת חטים לפני העופות בשבת שירה (בגלל שבקרי"ס השתתפו גם הצפרים באמירת השירה)⁴⁴, ואינו נכון, שהרי אין מזונותיהם עליך".

[ויש להעיר, שרבינו הזקן לא כותב שיש איסור בדבר — כיון שיש כזה מנהג ישראל, ולכן מדייק וכותב רק "ואינו נכון". אבל, לאחרי שרבינו הזקן כותב ש"אינו נכון", מובן שיש איסור בדבר].

וצריך להבין: מהו הטעם ש"יש נוהגים לתת חטים לפני העופות" דוקא — הרי בקרי"ס היו גם חיות ובהמות שהשתתפו באמירת השירה? ואין לומר שנקט "עופות" בגלל הסיוס "ואינו נכון", שהרי אין מזונותיהם עליך" — שהרי הי' יכול להזכיר חיות ובהמות שאין מזונותיהם עליך.

ז. ויובן בהקדם החילוק בין עופות לחיות ובהמות⁴⁵:

איתא בגמרא במסכת חולין⁴⁶: "בהמה שנבראת מן היבשה, הכשרה בשני סימנים .. עוף שנברא מן הרקק (שיש בה מים ויבשה), הכשרו בסימן אחד".

כלומר: עפר (יבשה) הוא היסוד הכי תחתון מכל היסודות, ואילו

44 ראה גם שיחת ש"פ בשלח, ט"ו שבט תשכ"ח סט"ז (תו"מ חמ"ו ע' 95). וש"נ.

45 ראה גם תו"מ ח"ג ע' 47. וש"נ.
46 כז, ב (ובפרש"י).

40 סנהדרין צא, סע"ב. מכילתא ופרש"י עה"פ.

41 ישע"י כו, יט.

42 מכילתא שם. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

43 אר"ח ששכ"ד ס"ח.

מים הוא למעלה ממנו. ולכן, בהמה שנבראת מעפר בלבד, היא בהגשמה יותר, ולכן זקוקה לזיכוכ גדול יותר — ע"י שחיטת שני סימנים, ואילו עוף שנברא מעפר ומים, הוא מזוכך יותר, ולכן די לו בשחיטת סימן אחד.

וכיון שעופות הם נעלים יותר מבהמות וחיות, מובן, שהשתתפותם של העופות באמירת השירה מהוה חידוש גדול יותר מאשר השתתפותם של הבהמות והחיות, כי, מצד מעלת העופות, יש נתינת מקום שלא יתפעלו כ"כ מקרי"ס כמו בהמות וחיות, שלהיותם בדרגא תחתונה יותר, נקל יותר שיתפעלו מקרי"ס.

וכיון שבפועל התפעלו גם העופות מקרי"ס עד שאמרו שירה, מגיע להם מזונות, ולכן "יש נוהגים לתת חטים לפני העופות" דוקא (אלא שבפועל אין לעשות כן, לפי שאין מזונותיהם עליך).

ח. ומזה למדים הוראה בעבודה:

יכול מישהו לטעון⁴⁷: מדוע דורשים ממנו להתפעל מהענין של קרי"ס — הרי כבר למד מאמרי חסידות ומבין היטב ענין התהוות העולם מאין ליש, שזהו פלא גדול יותר מקרי"ס⁴⁸, וא"כ, מה יש לו להתפעל מקרי"ס עד כדי אמירת שירה!?

ויתירה מזה — ממשיך לטעון: הוא למד בחסידות שהעילוי דלעתיד לבוא יהי' הרבה יותר מאשר העילוי דיצי"מ,

— וכמובן גם מדברי המשנה⁴⁹ ש"מזכירין יציאת מצרים כו' לימות המשיח", והיינו, שאע"פ שבימות המשיח יהי' מעמד ומצב נעלה יותר מאשר יצי"מ, מ"מ, גם אז יזכירו הענין דיצי"מ —

וכיון שזהו ענין שמונח אצלו בהבנה והשגה, הרי זה אצלו באופן ש"במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא"⁵⁰, ובהיותו כבר במעמד ומצב היותר נעלה דלעתיד לבוא, אין לו מה להתפעל מהענין דקרי"ס שהי' ביצי"מ!

ועל זה באה ההוראה מהעופות — שלמרות שגדלה מעלתם יותר משאר הנבראים, הנה גם הם התפעלו כשראו הפלא דקרי"ס, עד כדי כך, שגם הם השתתפו באמירת השירה. ומזה מובן גם בנוגע לכל אחד מישראל — שעומד בדרגא נעלית יותר מהעופות, כמובן גם מהמנהג "לתת חטים לפני העופות", דכיון שנותן להם מזון הרי הוא למעלה

(49) ברכות יב, סע"ב.

(47) ראה גם תר"מ חס"ד ע' 269. וש"נ.

(50) ראה כש"ט בהוספות סמ"ח. וש"נ.

(48) ראה תניא שעהיוה"א פ"ב.

מהם⁵¹ — שאע"פ שמבין ענינים נעלים יותר מקרי"ס, עליו להיות בהתפעלות מהענין דקרי"ס.

וההסברה בזה שיש מקום להתפעלות מקרי"ס גם ביחס למעמד ומצב דלעתיד לבוא — כי, אע"פ שגדלה המעלה דלעתיד לבוא לגבי יצי"מ, מ"מ, יש גם מעלה ביצי"מ, שלכן נאמר⁵² "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", כיון שיצי"מ היתה ההתחלה ופתיחת הצינור על ענין הגאולה⁵³.

[וע"ד שמצינו בנוגע לאברהם אבינו ומשה רבינו — שמחד גיסא, גדלה מעלת משה רבינו, שהוא השביעי, שהוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ⁵⁴, שזהו עליוי גדול יותר מאשר המשכת השכינה מרקיע לרקיע שנפעלה ע"י שאר ששת הרועים, כיון שתכלית הכוונה היא המשכת השכינה למטה דוקא; אבל לאידך גיסא יש גם מעלת אברהם לגבי משה, שלכן נאמר למשה "במקום גדולים אל תעמוד"⁵⁵ — כיון שהוא הראשון שפתח וסלל את הדרך לכל הבאים אחריו].

ט. ועתה נבוא להשלים הענינים שדובר אודותם בהתוועדות דיום ההילולא, ולכל לראש, בנוגע לענין שהיו צריכים מיד להעיר ולשאול שאלה פשוטה, ולפועל, הנה עד עתה — אף שכבר עברו ששה ימים — אף א' לא העיר מאומה:

דובר בהתוועדות דיום ההילולא⁵⁶, שאי אפשר לומר שהתורה ניתנה לדור מיוחד ותקופה מיוחדת, ובמילא אין זה מתאים לדורנו זה, כיון שהתורה ניתנה לפני יותר משלש וחצי אלפי שנה, ומאז עברו כ"כ תקופות, ואעפ"כ, הנה במשך כל הזמן החזיקו ואחזו בתורה באופן שהיא "חיינו ואורך ימינו", כך, שזהו ענין שניסו אותו במשך ריבוי שנים, ומזה מוכח שאין זה שייך לדור מסויים, אלא לכל הדורות.

אך על זה היו צריכים לשאול מיד: מדוע נאמר שהתורה ניתנה

למעלה ממנו, ולכן צריך להתעסק עמו (חסר קצת, ואינו ברור כ"כ — המו"ל).

(52) מיכה ז, טו.

(53) ראה סה"מ תרצ"א ע' רעה. וש"נ.

(54) ב"ר פי"ט, ז. וש"נ.

(55) שם פנ"ה, ו. וש"נ.

(56) שיחת מוצש"ק פ' בא, יו"ד שבט

ס"ח (לעיל ע' 95 ואילך). וש"נ.

(51) בהמשך הענין נתבאר, שלכאורה יכול לשאול לאידך גיסא: כיון שהוא נעלה יותר מהעופות, למה צריך להתעסק עמהם? ועל זה אומרים לו, ש"אין מזונותיהם עליך", אלא הם ניזונים ע"י הקב"ה בעצמו, וכפי שמצינו שהיונה הביאה לנח "עלה זית טרף בפיו", להורות ש"היו מזונותי .. בידו של הקב"ה, ולא .. בידי בשר ודם" (נח ת, יא ובפרש"י), ונמצא, שהעוף אינו זקוק לאדם, ובמילא הוא

לפני שלש וחצי אלפי שנה (ובפרט שנאמר כך כמ"פ במשך ההתוועדות) — בה בשעה שמ"ת הי' לפני שלשת אלפים ושלוש מאות שנה?!

[ומכאן רואים מדת שימת-הלב לדברים שנאמרים בהתוועדות. יכולים לומר שששים ועוד שנים הם אחד, ואף א' לא יתעכב על זה. וזאת — לא בגלל שמקבלים כל דבר באמונה פשוטה, אלא בגלל שבכלל לא שמים לב להנאמר בהתוועדות, כיון שהמחשבה נמצאת במקום אחר, והרי במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא⁵⁹, כך שהוא בכלל לא נמצא כאן!...].

י. ובכן, מה שנאמר שלש וחצי אלפי שנים, ולא שלשת אלפים ושלוש מאות שנה — הי' מכוון לתוכן הענין שדובר אודותיו:

עיקר הנקודה שהובהרה בהתוועדות היא — שייכותה של התורה לכל אחד מישראל בתור יחיד, ולכן לא נזכר הזמן המדוייק דמ"ת, לפני שלשת אלפים ושלוש מאות שנה, כיון שאופן נתינת התורה במ"ת הי' לכללות בני" בתור עם, ולא באופן ששייך במיוחד לכל אחד בתור יחיד. ולכן הי' המכוון להתייחס לזמנו של אברהם אבינו:

בה בשעה שהיו מסכיבו אבימלך ופרעה, קו הימין⁵⁷ וקו השמאל⁵⁸ — "קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר⁵⁹ עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו', אפילו עירובי תבשילין, שנאמר⁵⁹ תורותי, אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה"⁶⁰.

ואף שהי' זה קודם מ"ת, הרי אז התחילה כבר ההכנה למ"ת (כמבואר בכתבי האריז"ל⁶¹ ע"ד הקבלה, וכן הוא ע"פ נגלה, שפעולת המילה דאברהם היתה מעין המילה שלאחרי מ"ת⁶²), אלא שעיקר הענין נסתיים ונפעל במ"ת, שאז בטלה הגזירה שעליונים לא ירדו לתחתונים וכו'⁶³.

וכיון שחיותו ופעולתו של אברהם אבינו בקיום תומ"צ היתה בתור יחיד — הרי זו הוכחה שהענין של מ"ת (שהתחיל כבר ע"י אברהם אבינו) שייך לכל אחד מישראל בתור יחיד.

61) ל"ת להאריז"ל ר"פ לך לך. וראה אוה"ת חיי שרה קכו, א ואילך.

62) ראה לקו"ש ח"ה ע' 79 ואילך. ועוד.

63) שמור"ר פי"ב, ג. תנחומא וראה טו. ועוד.

57) ספר הערכים חב"ד (כרך א) ערך אבימלך (ע' לד ואילך). וש"נ.

58) ראה זח"א רי, א. לקו"ת שה"ש כד, ד. ובכ"מ.

59) תולדות כו, ה.

60) יומא כח, ב.

אלא שאם מחשבים מזמנו של אברהם אבינו, הרי זה שלשת אלפים ושבע מאות, ולא שלש וחצי אלף?

אך הענין הוא — שכיון שנוגע כאן הן הזמן דמ"ת והן הזמן דאברהם אבינו, לכן נאמר המספר שלש וחצי אלף, שהוא בין שני המספרים הנ"ל (שלשת אלפים ושלש מאות — זמן מ"ת, או שלש אלפים ושבע מאות — זמנו של אברהם אבינו), וכולל אותם.

יא. ועוד י"ל בזה:

איתא בגמרא⁶⁴: "כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם (ל"ו שנה, שהרי ימי שנותינו בהם שבעים שנה"⁶⁵) ולא חטא, שוב אינו חוטא".

ומזה מובן גם בנוגע לכללות העולם:

אמרו רז"ל⁶⁶ "שית אלפי שני הוו עלמא, וחד חרוב" (אף שלפעמים מצינו שמונים רק ששת אלפי שנה, כמו "שני אלפים תהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח"⁶⁶), היינו, שמשך הזמן של כללות הבריאה הוא שבעת אלפי שנה, ונחלק לשנים: שית אלפי שני — כנגד ששת ימי השבוע, וחד חרוב — כנגד יום השבת⁶⁷, דכשם שיום השבת הוא לעצמו, כך גם אלף השביעי הוא בפ"ע.

ונמצא, שרוב שנותיו של העולם הוא — לאחרי שעוברים שלש וחצי אלפי שנים. ולכן הודגש שמשך הזמן שהעולם מתקיים וחי עם התורה הוא יותר משלש וחצי אלפי שנה, וזוהי ההוכחה (אם מצד עבודה או מצד חזקה, אבל בכל אופן, זוהי המציאות) שהתורה היא הדרך האמיתית לחיים של יהודי בעולם.

וענין זה הוא באופן שכל דבר בעולם שהוא היפך הקדושה אינו שייך אליו, ואינו חפץ בו כו',

— כפתגם הרב המגיד⁶⁸ בנוגע למארוז"ל⁶⁹ "אל יאמר אדם אי אפשי בבשר כו', אלא אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי", שענין זה שייך לצדיק, משא"כ בינוני, שמדתו היא מדת כל אדם⁷⁰, צריך לומר "אי אפשי" —

והיינו, שפועל בעצמו ובחלקו בעולם הרגש האלקות, ולכן, כשיש איזה מציאות שהיא היפך האלקות, הרי זה אצלו באופן ד"אי אפשי".

64) הובא בלקו"ת ואתחנן ט, ד.

65) תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו.

70) תניא רפי"ד.

64) שם לח, ב.

65) תהלים צ, יו"ד.

66) סנהדרין צז, סע"א. וש"נ.

67) ראה רמב"ן בראשית ב, ג. ועוד.

ועי"ז שפועל בעצמו הענין ד"אי אפשי", הרי הוא מכריע את עצמו ואח"כ מכריע גם את העולם כולו לכף זכות⁷¹, ופועל את הגאולה ע"י משיח צדקנו.

* * *

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ובני ישראל הלכו ביבשה וגו'.

* * *

יג. כרגיל ללמוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, ולאחרונה — להתעכב על שאלה בפשטות הכתובים שמתעוררת אצל בן חמש למקרא, ומפרשים מתעכבים על זה, ואעפ"כ לא מצינו שרש"י יתעכב על זה:

בסוף פרשת שירה נאמר⁷² "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל גו'", "ויאמר משה אל יהושע . . צא הלחם בעמלק"⁷³. ולכאורה אינו מובן: היתכן שמשה שולח את יהושע להלחם בעמלק, ואילו הוא בעצמו לא משתתף בזה!?

ובלשון הכתוב (בנוגע לכניסה לארץ ישראל): "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה"⁷⁴ — שאף שהבן חמש למקרא לא למדו עדיין, הרי זו טענה שמובנת ע"פ שכל הפשוט, שכאשר מצווים לערוך מלחמה, אזי משתתפים בזה; וכשם שבכל הענינים עד עתה הנהיג משה את בני", ה"י לו להנהיגם גם בענין זה (וכפי שהנהיגם במלחמת סיחון ועוג⁷⁵), ולא לשלוח מישהו אחר לערוך ולנהל את המלחמה.

והרי זוהי שאלה פשוטה שמתעוררת אצל בן חמש למקרא, ולא מצינו שרש"י יתעכב על זה.

ויתירה מזה: רש"י בעצמו מזכיר את העובדה שמשה לא יצא להלחם בעמלק — בפירושו על הפסוק⁷⁶ "וידי משה כבדים": "בשביל שנתעצל במצוה ומנה אחר תחתיו, נתייקרו ידיו". וכיון שכן, מתחזקת יותר השאלה: מדוע לא מבהיר רש"י הטעם לכך שמשה עצמו לא יצא להלחם בעמלק, אלא מנה אחר תחתיו?

והנה, הגו"א (למהר"ל מפראג) כתב: "ואם תאמר, ולמה מנה משה

71 ראה קידושין מ, סע"א ואילך. רמב"ם

74 מטות לב, ו.

הל' תשובה פ"ג ה"ד.

75 ראה פרש"י פינחס כו, יז.

72 פרשתנו יז, ח.

76 פרשתנו שם, יב. נתבאר בארוכה

73 שם, ט.

בלקו"ש חכ"א ע' 89 ואילך.

אחר תחתיו, ויש לומר, כמו שאמרו ז"ל⁷⁷ ויאמר משה ליהושע, לפי שהוא מזרע של יוסף, וכתוב⁷⁸ והי' בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש (כפי שכבר הובא בארוכה בפירוש רש"י לפנ"ז⁷⁹), ועמלק מזרע עשו, לכך מנה את יהושע".

ובכן: זהו אמנם פירוש נאה ע"ד הדרוש (אף שאינו צריך הסכמה...) אבל אין זה שייך לבן חמש למקרא שלומד פירוש רש"י ע"ד הפשט, שאף שלמד כבר בפ' ויחי⁸⁰ בברכת יעקב לאפרים ומנשה, ששת את ימינו על ראש אפרים, בגלל שעתיד יהושע לצאת ממנו, לא יעלה על דעתו לקשר את הדברים, שלפי שיהושע הוא מזרע יוסף, שיש ביכלתו לנצח את עשו, לכן עליו לנהל את המלחמה עם עמלק שמזרע עשו.

יד. גם צריך להבין בפירוש רש"י על הפסוק "וידי משה כבדים"⁷⁶:

(א) מדוע מפרש רש"י ש"בשביל שנתעצל במצוה ומנה אחר תחתיו, נתייקרו ידיו" — הרי במדרשי חז"ל⁸¹ מבואר שהסיבה לכך היא בגלל שדחה את המלחמה ל"מחר", ולמה מפרש רש"י שזהו בגלל ש"מנה אחר תחתיו"?

(ב) אם הסיבה לכך שמשה לא יצא בעצמו להלחם בעמלק היא בגלל "שנתעצל במצוה" — למה נענש רק בכך ש"נתייקרו ידיו"?

והגע עצמך: הבן חמש למקרא למד כבר מ"ש בפ' שמות⁸² "ויהי בדרך במלון (משה) ויפגשו ה' ויבקש המיתו", "למשה, לפי שלא מל את אליעזר בנו, ועל שנתרשל נענש עונש מיתה"; ואילו כאן, "נתעצל במצוה", ואעפ"כ לא נענש עונש מיתה, אלא רק "נתייקרו ידיו"!

ויתירה מזה:

מה שנתרשל ולא מל את אליעזר בנו — הרי זה ענין פרטי, ואילו כאן מדובר אודות ענין שנוגע לכלל ישראל, ואעפ"כ, לא נענש עונש מיתה, אלא רק "נתייקרו ידיו".

זאת ועוד:

בנוגע למילת אליעזר — מביא רש"י פירוש נוסף: "תניא א"ר יוסי, ח"ו, לא נתרשל, אלא אמר, אמול ואצא לדרך, סכנה היא לתינוק עד

(80) מח, יט.

(81) ראה תיב"ע ומכילתא (הובא ביל"ש)

כאן.

(82) ד, כד ובפרש"י.

(77) יל"ש פרשתנו רמז רסד. מפסדר"כ

פ"ג. וראה פס"ר פי"ב. ועוד.

(78) עובדי"א, יח.

(79) ר"פ וישב.

שלשה ימים, אמול ואשהה שלשה ימים, הקב"ה ציוני לך שוב מצרים", והיינו, שעיכוב המילה הי' (לא התרשלות ח"ו, אלא) מצד חשבון ע"פ תורה, ואעפ"כ, נענש עונש מיתה; ואילו כאן, שלכאורה אין חשבון ע"פ תורה שלא יצא בעצמו למלחמה בעמלק, הי' העונש רק בכך ש"נתייקרו ידיו".

(ג) מהו טעם החילוק בין "נתרשל" שבפירוש רש"י בפ' שמות ל"נתעצל" שבפירוש רש"י בפרשתנו?

טו. גם צריך להבין בנוגע לכללות הפסוק "ויאמר משה אל יהושע":

השם "יהושע" — ניתן בעת שנשתלחו המרגלים, בשנה השנית⁸³, ואילו עד אז הי' נקרא בשם "הושע", כמ"ש⁸⁴ "ויקרא משה להושע בן נון יהושע". וא"כ, מדוע נאמר כאן "ויאמר משה אל יהושע", שנקרא בשם "יהושע" ולא בשם "הושע"?

יש מפרשים⁸⁵, שהחידוש ד"ויקרא משה להושע גו' יהושע" בעת שילוח המרגלים הוא רק בנוגע לאופן קריאתו ברבים, אבל ביחיד קראו משה בשם "יהושע" גם לפני⁸⁶.

אבל בפשטות הכתובים אין זה מחוור כלל, כי, נוסף לכך שלא מצינו בשום מקום חילוק באופן קריאת שמו ביחיד או ברבים, הרי הטעם לשינוי השם מ"הושע" ל"יהושע" הוא — כפירוש רש"י⁸⁴ — לפי ש"התפלל עליו י"ה יושיעך מעצת מרגלים"; וכיון שכל ענין שילוח המרגלים לא הי' דבר מוכרח, כפי שפירש רש"י מ"ש⁸⁶ "שלח לך", "לדעתך, אני איני מצוה לך" — הרי גם שינוי השם מ"הושע" ל"יהושע" לא הי' דבר המוכרח. ומה גם שאפילו בשעה שמשה מחליט לשלוח מרגלים, אין הכרח שיבחר ביניהם את יהושע, שאז יצטרך להתפלל עליו י"ה יושיעך מעצת מרגלים, ולשנות את שמו ל"יהושע". וכיון שכן, אין מקום לכאורה לקרותו "יהושע" לפני המאורע דשילוח המרגלים⁸⁷.

כוש .. ההולך קדמת אשור", ש"עדיין לא היו וכתב המקרא ע"ש העתיד" (בראשית ב, יג"ד ובפרש"י).

(83) ראה פרש"י דברים א, ב.

(84) שלח יג, טז.

(85) ראה רמב"ן כאן.

(86) ר"פ שלח.

(* ראה לקח טוב משפטים כד, יג (הובא בתור"ש פרשתנו עה"פ): "עדיין לא הי' שמו יהושע .. אלא .. נקרא על שם שעתידי להיות, ללמדך שאין מוקדם ומאוחר בתורה".

(87) בענין זה נמסר מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (בע"פ), שמצינו כמ"פ דברים שנקראו ע"ש העתיד*, ולדוגמא — בנוגע לנהרות גיחון וחדקל: "הסובב את כל ארץ

וכמדובר כמ"פ שכל מה שקשור לפשוטו של מקרא, צריך להיות מוכרח ומובן בפשטות הכתובים, ובהכרח לומר שהסיבה לכך שרש"י אינו מבאר דבר מסויים, היא, בגלל שסומך שהבן חמש למקרא יבין זאת מעצמו, או שכבר הבהיר זאת באיזהו מקומן. וכפי שיתבאר לקמן.

טז. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר דפרשת השבוע, מתעכב אאמו"ר בהערה האחרונה⁸⁸ על מאמר הזהר⁸⁹ על הפסוק⁹⁰ "ראו כי ה' נתן לכם השבת", "ר' חזקי' פתח שירי"⁹¹ המעלות ממעמקים וגו", ומבאר: "השייכות דהדרשה הזאת ע"פ ממעמקים קראתיך לראו כו' השבת, הוא, כי ר' חזקי' מפרש שמעמקים (לשון רבים) קאי על עומקא דבירא, בינה, הנמשך ממבועא דכולא, חכמה. . שהוא עדן ונהר, שמשם נמשך השפע לכל הששה מדות דז"א. והיינו ראו כו' השבת, שהוא יומא שביעאה, בינה, שמלובש בה חכמה, והוא הוא העומקא דכלא והעומקא דבירא, שמיני' מתברכין השיתא יומין ו"ק דז"א. וזהו וקראת לשבת ענג⁹², ר"ת עדן נהר גן, עדן נהר הוא הב' עומקים, שמשם נמשך השפע והברכה להגן, בחי' מל', שמל' היא ג"כ בחי' שבת וכו'".

אך עדיין צריך להבין: מהו הענין ששבת היא בינה (שמלובש בה חכמה), והיא גם בחי' המלכות. וכמודגש יותר בענין גן עדן, שלכאורה הם ב' ענינים שונים, עדן (חכמה שמתלבשת בבינה) וגן (מלכות), ואעפ"כ מחברים אותם ביחד: גן עדן.

וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יז. בנוגע לפירוש רש"י — הנה הטעם מדוע אמר משה ליהושע "צא הלחם בעמלק", ולא יצא בעצמו להלחם בו, יובן ע"פ הדיוק בפירוש רש"י ד"ה "מחר"⁷³, "בעת המלחמה, אנכי נצב"⁹³:

בפסוק לא ברור אם תיבת "מחר" מתייחסת למ"ש לפני' — "צא הלחם בעמלק מחר", או שמתייחסת למ"ש לאחרי' — "מחר אנכי נצב גו". ולכן מפרש רש"י: "מחר", "בעת המלחמה אנכי נצב", היינו, שתיבת "מחר" מתייחסת למ"ש לאחרי' — "מחר אנכי נצב".

88) לקוטי לרי"צ לזח"ב ס"ע עג ואילך.

92) ישעי' נח, יג.

89) ח"ב סג, סע"א.

90) פרשתנו טז, כט.

91) בשלח, י"ז שבט תשל"א (תו"מ חנ"ט ע' 158 ואילך).

92) תהלים קל, א.

אבל עפ"ז הי' רש"י צריך לכתוב רק "מחר, אנכי נצב"; ולשם מה מוסיף רש"י את התיבות "בעת המלחמה"?

אך כאן רואים שבב' תיבות אלו מבהיר רש"י את כל הענין:

"אנכי נצב" — אינו ענין צדדי שאינו שייך למלחמה, אלא זהו "בעת המלחמה", והיינו, שהפעולה ד"אנכי נצב" היא השתתפותו של משה במלחמה,

ולא רק השתתפות סתם, אלא בכך מנהיג משה את המלחמה — עי"ז ש"מטה האלקים בידיו" (כהמשך הכתוב), כפי שהבן חמש למקרא זוכר מה שלמד זה עתה בקריעת ים סוף שמשה אמר לבנ"י "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון"⁹⁴, כי אם "ויסעו"⁹⁵, ואילו משה — "ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו"⁹⁶, ומכאן רואה הבן חמש למקרא סדר הנהגתו של משה — שאינו צריך לקפוץ בעצמו לתוך הים, אלא רק להרים את מטהו כו', ועי"ז מתאפשרת נסיעת בנ"י; ומזה מובן גם בנדוד^ד, שאין צורך שמשה יצא בעצמו להלחם בעמלק, כי אם להנהיג את בנ"י במלחמה, עי"ז ש"אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידיו".

ולכן אין מקום לשאול מדוע לא יצא משה בעצמו להלחם בעמלק — כי, השתתפותו של משה במלחמה היא לא ע"י יציאתו למלחמה ביחד עם כל ישראל, אלא עי"ז שמנהיג אותם במלחמה ע"י עמידתו למעלה עם מטה האלקים כו'.

יח. אך עפ"ז שואל הבן חמש למקרא לאידך גיסא: מדוע אומר רש"י שמשה "נתעצל במצוה" ובגלל זה "נתייקרו דיו" — בה בשעה שמשה מילא את תפקידו במלחמה עי"ז שנצב על הגבעה ומטה האלקים בידו!?

והביאור בזה⁹⁷ — מבין הבן חמש למקרא בעצמו ממה שלמד בקרי"ס:

על הפסוק⁹⁵ "מה תצעק אלי", מפרש רש"י: "למדנו שהי' משה עומד ומתפלל, אמר לו הקב"ה, לא עת עתה להאריך בתפלה, שישראל תונוין בצרה".

(97) ראה גם לקו"ש שם ע' 94. שיחת ש"פ בשלח הנ"ל ס"כ (תו"מ שם ע' 166 ואילך).

(94) פרשתנו יד, יד.
(95) שם, טו.
(96) שם, טז.

ומזה מובן, שאע"פ שמושה הי' צריך לעמוד על ראש הגבעה עם מטה האלקים בידו ולהתפלל — "ויהי ידיו אמונה", "פרושות השמים בתפלה נאמנה ונכונה" — לא הי' צריך להאריך בתפלתו במשך כל היום, "עד בוא השמש"⁹⁸, אלא כיון שישראל נתונין בצרה, הי' לו לקצר בתפלתו,

— ולהעיר ממ"ש בפע"ח⁹⁹ (אע"פ שבן חמש למקרא לא יודע זאת...) שהזמן של תפלה קצרה הוא לא יותר מג' שעות, שבזמן זה יכולים להמשיך מוחין עליונים כו' —

ומיד לאחרי תפלה קצרה — לילך ולהשתתף עמהם במלחמה.

וכיון שהאריך בתפלה "עד בוא השמש" — נענש, אבל לא בעונש גדול, שהרי סוכ"ס הועילה תפלתו לנצחון במלחמה, כי אם בכך ש"נתייקרו ידיו".

יט. וזהו גם הדיוק בפירוש רש"י "שנתעצל כו'", ולא "שנתרשל" (כבפ' שמות) — כי:

"נתרשל" פירושו שדוחה את הדבר לאחר זמן, ולעת־עתה אינו עוסק בו, ואילו "נתעצל" פירושו שעושה זאת, אלא שעשייתו אינה במהירות, כי אם לאט לאט.

ולכן מדייק רש"י "בשביל שנתעצל כו'" — כיון שמושה (לא נתרשל, אלא) עשה מה שעליו לעשות — נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידו, באופן שידיו פרושות בתפלה, אלא שעשייתו נתארכה ביותר (שהאריך בתפלה).

ו"בשביל שנתעצל .. נתייקרו ידיו", והיינו, שאע"פ שידיו היו פרושות השמים בתפלה נאמנה ונכונה, שאז צריך להיות במעמד ומצב שמצד כוונת התפלה לא ירגיש מה שנעשה מסביבו כו', מ"מ, כיון שלא הי' זה הזמן להאריך בתפלה, לכן "נתייקרו ידיו"¹⁰⁰.

ומזה למדים הוראה בעבודה — שכאשר יהודי מתעסק לבטל את ה"עמלק" שבו או שבסביבתו, יתכן שיחשוב שעליו לעמוד ולהתפלל

98) שם יז, יב ובפרש"י.

99) שער התפלה פ"ז. וראה גם תו"מ

חמ"ר ע' 192. וש"נ.

100) חסר קצת — בנוגע למ"ש רש"י

בפירוש "בחר לנו" (שם, ט), "לי ולך,

השווה לו, מכאן אמרו יהי כבוד תלמידך

חביב עליך כשלך, וכבוד חברך כמורא רבך

.. ומורא רבך כמורא שמים", שלכן הי' כאן

ענין שפגע ("אָנגעוירט") כביכול בכבוד

השכינה (המו"ז).

באריכות, ועי"ז יבטל את קליפת עמלק. ועל זה באה ההוראה: "לא עת עתה להאריך בתפלה", אלא יש למהר ולצאת מיד למלחמה כו'.

כ. והטעם שרש"י לא מפרש כדברי המכילתא שהסיבה לכך ש"נתייקרו ידיו" היא בגלל שדחה את המלחמה ל"מחר"⁹³ — יש לומר: לפי דברי המכילתא שנענש על זה שדחה את המלחמה למחר — הנה הא גופא קשיא: מהי הסיבה שבגללה דחה משה את המלחמה למחר?!

ולכן מוכרח רש"י לפרש פשוטו של מקרא באופן אחר — שאין מקום לעונש על דחיית המלחמה למחר, כיון שאין בכך חסרון כלל. וענין זה מבהיר רש"י עי"ז שמפרש מ"ש¹⁰¹ "בחר לנו אנשים, גבורים ויראי חטא שתהא זכותן מסייעתן", ומובן, שבחירת אנשים גבורים ויראי חטא, ובפרט כאלו שימצאו חן בעיני משה, אינה יכולה להיות תיכף ומיד על אתר, ולכן הי' צורך לדחות את המלחמה למחר.

כא. הביאור בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר:

הקשר של ענין השבת עם בינה וגם עם מלכות — יש לכאר ע"פ המדובר¹⁰² בענין חרב של שתי פיות, שענינה לכרות את יניקת החיצונים בב' האופנים: ממקום גבוה ביותר, ע"ד מ"ש¹⁰³ "אם תגבי' כנשר גו' משם אורידך", או מריבוי הצמצומים. וענינם בספירות — בינה ומלכות: ע"י בינה נכרתת היניקה ממקום גבוה, וע"י מלכות — ש"רגלי' יורדות"¹⁰⁴ — נכרתת היניקה מריבוי הצמצומים. אמנם, ב' ענינים אלו נעשים (לא ע"י שתי חרבות שונות, אלא) ע"י חרב אחת שיש לה שתי פיות (וע"ד משנת"ל במאמר¹⁰⁵ אודות האחדות של ב' הענינים דחמימות וקרירות, שנמשכים ממקום אחד).

ועד"ז בנוגע לשבת — שזוהי דרגא אחת שיש בה הענינים דחכמה ובינה (עדן ונהר), וגם ההמשכה למלכות (ועל ידה — למטה מזה עד לעוה"ז), להמשיך שם בחי' החכמה והבינה.

כב. ולהעיר, שהמדובר אודות ענין השבת קשור עם המדובר כמ"פ בנוגע להדגשת ענין השבת בשנה זו,

(103) עובדי' א, ד.

(101) שם, ט.

(104) משלי ה, ה. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תקסד ואילך).

(102) ד"ה באתי לגני — דש"פ בא, יו"ד שבט פ"ד ואילך; דמוצש"ק בא, יו"ד שבט פ"ג ואילך (לעיל ע' 58 ואילך; ע' 81 ואילך).

(105) פ"ה (לעיל ס"ע 137 ואילך).

החל מצד כללות השנה — שהיא שנת השמיטה, "שבת לה" ¹⁰⁶, וכן ר"ה (שמצד עצמו הו"ע השבת ¹⁰⁷) חל בשבת, וכן י"ט כסלו, ר"ה לחסידות ¹⁰⁸, חל בשבת, וכן יום ההילולא חל בשבת (נוסף לכך שיום הילולא מצד עצמו קשור גם עם ענין השבת, כי, בשבת היא העלי' ד"ויכולו השמים וגו' ¹⁰⁹, וזהו גם ענינו של יום ההילולא, שבו מתעלים כל הענינים שהיו במשך ימי חייו, ובפרט כשמדובר אודות איש כללי, כך, שגם העלי' היא של ענינים כלליים).

והרי כללות ענין השבת הוא באופן ש"אין עצב בה" ¹¹⁰, אלא כל הענינים צריכים להיות מתוך מנוחה, שמחה ותענוג ¹¹¹, ובאופן שממשיכים את ענין התענוג בכל הענינים הרוחניים והגשמיים, ועד לבני חיי ומזוני, וכולם — רויחי.

וכך באים מפרשת בשלח — באופן של שירה — לפרשת יתרו, שבה מקבלים את התורה, לאחרי הקדמת נעשה לנשמע, ועד שבאים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן המזונות עבור ה"מלוה מלכה", ולאחרי שברך ברכה אחרונה ונטל ידיו לתפלת מנחה (ובינתיים ערכו "שבע ברכות") — התחיל לנגן בעצמו הניגון "צמאה לך נפשי", ואח"כ אמר:]

* * *

כג. ידועה תורת הבעש"ט ¹¹² על הפסוק ¹¹³ "צמאה לך נפשי גו' כן בקודש חזיתך" (שאמר דוד המלך בהיותו במדבר, במצב של צמאון ותשוקה שיוכל לבוא אל מקום הקודש ¹¹⁴), "הלואי בקודש חזיתך", שגם כשנמצאים "בקודש", יהי' אותו צמאון ותשוקה כמו בהיותו "בארץ צי' ועייף". וכך יכולים לומר בקשר למעמד ומצב עתה בארץ הקודש בנוגע ל"מיהו יהודי":

תמורת זה ש"מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" ¹¹⁵ לכל תפוצות

- הובא בתוד"ה מ"ד — מו"ק כג, ב. (106) בהר כה, ב"ד.
 (107) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך.
 ובכ"מ.
 (108) אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' רנט. וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).
 (109) בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא, א. ובכ"מ.
 (110) ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז.
 (111) הובא בתוד"ה מ"ד — מו"ק כג, ב.
 (112) ראה כש"ט בהוספות סס"ד. וש"נ.
 (113) תהלים סג, ב"ג.
 (114) ראה רד"ק עה"פ.
 (115) ישעי' ב, ג. ועוד.

ישראל — הנה דוקא משם יוצא ענין של גיור באמצעות תעודת-נייר תמורת 25 דולר, ועי"ז נחשב ל"יהודי" בכל העולם כולו! — עד עתה לא עלה על הדעת לעשות דבר כזה בחוץ-לארץ, אלא דוקא בארץ ישראל!

ועל זה אפשר לומר "כן בקודש חזיתך" — הלואי שבארץ הקודש לא היו סוטים מדרך הישר ומתדרדרים למצב גרוע כל כך!...

כד. וענין זה קשור גם עם פרשת השבוע:

פ' בשלח באה בהמשך להמסופר אודות היציאה ממצרים באופן ש"גם ערב רב עלה אתם"¹¹⁶ (מאלו ששלח פרעה עם בני"י¹¹⁷) — שהיתה ברירה לקבל אותם או לא, ולפועל הסתכן משה רבינו וקיבל אותם, ואח"כ ראו את הצרות שסבלו בני"י מהערב רב בהיותם במדבר ארבעים שנה, שגרמו לרבים מבני"י לסור מן הדרך וכו', החל מחטא העגל (כמ"ש¹¹⁸ "כי שחת עמך"), שמיד אחריו — "ויפול מן העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש"¹¹⁹, ועליו נאמר¹²⁰ "וביום פקדי ופקדתי", שמזה סובלים בני"י עד היום הזה.

ואע"פ שמאורע זה הי' קודם מ"ת, הרי אפילו לפני מ"ת הי' צ"ל כמה הגדרות של גירות (כפי שמצינו שענין הגירות¹²¹ התחיל כבר בזמן יצי"מ, עד שלקראת מ"ת הוצרכו כל בני"י לומר "נעשה ונשמע"), ולכן נחשב הדבר לחסרון עבור משה רבינו.

ועאכו"כ בנוגע לזמן דעכשיו, שנמצאים לאחרי מ"ת — הרי בודאי מופרך לגמרי לחשוב אודות ענין כזה ח"ו!

ומזה באים לפרשת יתרו, שבה רואים כיצד צריך להיות גיור אמיתי — גיור כהלכה דוקא, כמו אצל יתרו, שקיבל על עצמו קיום כל התורה כולה, ואדרבה: על ידו ניתוספה פרשה בתורה, שלכן נקרא "יתר", "ע"ש שיתר פרשה אחת בתורה"¹²².

כה. ועוד ענין בפ' יתרו — בנוגע למינוי דיינים:

א' התנאים הנדרשים בנוגע למינוי דיינים — אפילו "שרי עשרות"¹²³ (שממונים על עשרה אנשים) בלבד — שהם צריכים להיות

(120) שם, לד ובפרש"י.

(121) ראה יבמות מו, א"ב. וש"נ.

(122) פרש"י ר"פ יתרו.

(123) שם יח, כא.

(116) בא יב, לח.

(117) ראה חזקוני ובאר מים חיים ריש

פרשתנו.

(118) תשא לב, ז ובפרש"י.

(119) שם, כח.

"שונאי בצע"¹²³, כדי שלא יוכלו לשחד אותם (שזהו ענין שמנוגד אפילו לחוקות הגוים),

— ושוחד הוא לא רק כסף, אלא גם כל שאר הענינים שיש לאדם נטי' אליהם, ובמיוחד כבוד, שזהו הדבר הכי קשה לאדם להתגבר עליו, שלכן הרי זה אחד הדברים ש"מוציאין את האדם מן העולם"¹²⁴ (עוד יותר מאשר "קנאה" ו"תאוה", שלכן נמנה באחרונה, כיון שקנאה ותאוה יש להם סוף, ואילו כבוד אין לו סוף...)

שהרי אם יהיו משוחדים, אזי לא יוכלו לפסוק דין לאמיתתו, כפי שאומרת התורה שהמציאות היא ש"השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים"¹²⁵, כך, שכל דיין שמקבל שוחד (באיזה אופן שיהי' — בממון או משרה מכובדת וכיו"ב) הרי הוא פסול לדין, עד שישוב בתשובה וינתק את עצמו מכל טובת הנאה כו'.

ובהקדמה לזה נאמר שצריכים להיות "יראי אלקים אנשי אמת"¹²³, כולל גם שלא להתיירא מבני אדם, "שר" בממשלה וכיו"ב, אלא לומר את האמת — שהפעילו עליהם לחץ וכו'.

וכאן רואים שהכל כבר הובהר מראש:

במנחת אלעזר (מיד בחלק א'¹²⁶) מביא הרה"צ ממונקאטש ש"תקנו שלשים גאונים בישראל וראשי ישיבות תקנה גדולה .. כי לא ישתדל שום רב להשיג משרת הרבנות ע"י .. כסף וזהב .. כל תחבולה כו'", וקבעו זאת "לזכרון עולם"; ומביא גם שיש "חרמות חמורות" ("ומה לנו גדול מחרם דשמו מוכיח עליו") שעשו ראשי הגאונים .. בועד ד' ארצות .. לבטל מכל וכל מינוי הרבנות שנעשה ע"י כסף .. ובין החתומים הגדולים נמצאו .. הלבוש והמהרש"ל וסמ"ע והמהרש"א ומהר"ם מלובלין וכו'"; וכפי שמאריך שם בלשונות חריפים ביותר (יותר גרוע אפילו ממה שאומרים בנוגע לג' העבירות שעליהם נאמר "יהרג ואל יעבור"¹²⁷), שאינני רוצה לחזור עליהם!

[("כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת-שחוק): ויש להעיר — דרך אגב — בנוגע לענין החדש שמרעישים אודותיו לאחרונה, שכל אלו שהם ראשי-ישיבות, אסור להם להרעיש אודות ענין זה. ובכן: בנוגע לתקנה הנ"ל נזכרו גם "ראשי ישיבות"....!].

(126) ס"ו.

(124) אבות פ"ד מכ"א.

(127) סנהדרין עד, א. וש"נ.

(125) פ' שופטים טז, יט.

ובכן: אם¹²⁸ רק מוציאים שורות אחדות בנוגע לרקע כתיבת הדברים, יכולים לחשוב שהדברים נכתבו ממש בנוגע למצב ההוה!

כו. כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך לדבר אודות ענין השוחד — בנוגע לפלוני שקשור עם הענין של ה"אח ואחות"¹²⁹ (ולפנ"ז עם הענין של "גיורי וינה", ולפנ"ז עם הענין של הכשלת יהודים בנסיעת אניות ישראליות בשבת¹³⁰), שנתברר, שהסיבה לכך שמתערב בדבר, היא, בגלל שהוא קרוב משפחה לאמם של האח והאחות!

וכאן רואים עד כמה יכולים לתעות ("פאָרקריכן") מצד ענין ה"שוחד", וזאת, למרות שמדובר אודות יהודי שומר תומ"צ, שעוסק בלימוד התורה מתוך להט ("קאָכט זיך אין לערנען"), וביום הש"ק לובש "איצטלא של משי", וחובש "שטריימל"!

(וסיים:): הלואי שהתורה שלמד תגן עליו (לא רק שלא יזיק לו כו', אלא) שישוב בתשובה, ובפרט שהוא בעצמו יודע את האמת, אלא צריך רק לפעול על עצמו שלא להתפעל מהסביבה, ולהתנהג כדרישת התורה; ויש להמשיך ולדרוש זאת ("מאָנען און מאָנען"), עד שיפעלו עליו.

— מישהו שאל אצלי אם אני ממשיך עדיין להרעיש ("טומלען") על ענין זה, וכשהשבתי בחיוב, לעג ממני, באמרו, שזה לא יועיל! אבל באמת, אין מה ללעוג, שכן, מבלי הבט על כך שעד ערב שבת לא התחרט פלוני על כך, צריך להמשיך לדרוש זאת, כיון שאי אפשר לדעת מהותו של יהודי, וכידוע תורת הבעש"ט¹³¹ על הפסוק¹³² "כי תהיו אתם ארץ חפץ", שאצל כל יהודי טמונים אוצרות יקרים כו', וצריכים רק לגלות אותם, ולכן צריך להמשיך לדבר ולהרעיש על זה, ולקוות שיפעלו הדברים, עי"ז שיערה עליו רוח ממרום, "ושב ורפא לו"¹³³.

כו. ויה"ר שכיון שבאים עתה לפרשת יתרו, שהיא הפרשה דמ"ת, תהי' ההנהגה בדרך התורה, כיון ש"אין לנו .. רק התורה הזאת"¹³⁴, ובפרט בנוגע לבנ"י שנמצאים בא"י, שיש להם מצוות יתירות — מצוות התלויות בארץ, ובפרט בשנה זו שהיא שנת השמיטה.

(128) ראה כש"ט בהוספות סנ"ז. וש"נ (נעתק ב"היום יום" יז אייר).

(132) מלאכי ג, יב.

(133) ישעי' ו, יו"ד.

(134) נסמן בלקו"ש ח"י"ב ע' 230 בהערה.

(128) ברשימה נוספת, שכדאי ונכון ביותר לחזור ולהדפיס קריאה כזו מגדולי הרבנים, בהשמטת התאריך וכו', ויוכלו לחשוב כו', כבפנים.

(129) ראה גם לעיל ע' 121. וש"נ.

(130) ראה גם לעיל ריש ע' 44. וש"נ.

וכשם שמ"ת פעל בכל העולם, כמארז"ל שבשעה שאמר הקב"ה עשה"ד הנה "עוף לא פרח שור לא געה וכר"¹³⁵, ועד שפעל ש"לא יהי' לך אלהים אחרים"¹³⁶ — יפעלו גם עתה שענין התורה יהי' ניכר ונרגש בכל העולם.

ועד שנזכה לקיום היעוד¹³⁷ "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה" — כשתסיים הגלות, ונלך לגאולה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאווא".]

(137) עובדי' בסופו.

(135) שמו"ר ספכ"ט.

(136) יתרו כ, ג.